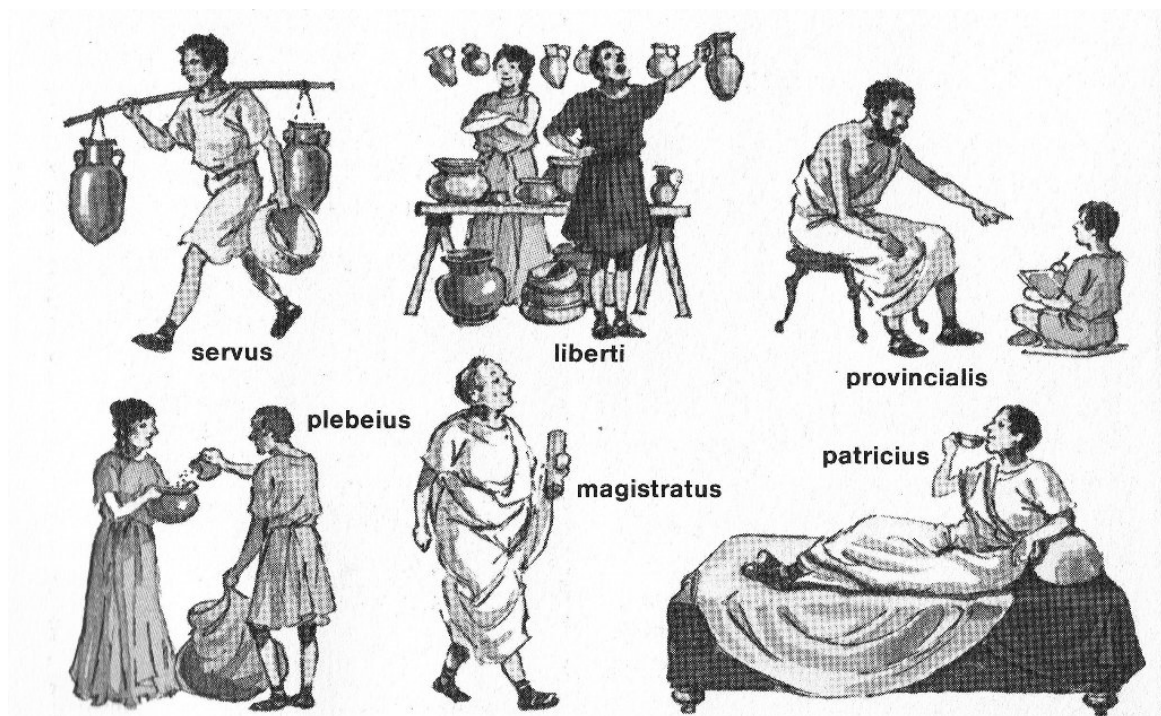

GLOSER

til begyndertekster om

MARCUS TULLIUS CICERO

Alle oplysninger i skarp parentes [] henviser til "Via ad sapientiam"

Materialet ligger på skolens hjemmeside under faget latin

SG/MJ

Stk. 1

SÆTNINGSLED [46]

Verballed – udsagnsled

ender altid på -t i 3.pers.sing. (han, hun, den det)

Subjekt – grundled

Subjektsprædikat – omsagnsled til grundled

subjekt og subjektsprædikat står altid i nominativ [2, 3 og 4]

Direkte objekt – genstandsled

det direkte objekt står altid i akkusativ [8]

SUBSTANTIVER

Bestemt eller ubestemt

På latin er der ikke nogen bestemt eller ubestemt artikel,

puella: *pige, en pige, pigen*

Navne

Alle romerske mænd har 3 navne: fornavn, slægtsnavn og tilnavn, f.eks.

Marcus Tullius Cicero

Gajus Julius Caesar

Lucius Terentius Varro

Romerske kvinder har kun ét navn, nemlig slægtsnavnet i femininum, f.eks.

Tullia (Ciceros datter), Julia (Cæsars datter), Terentia (Ciceros kone)

OPGAVER

Analyser følgende sætninger og oversæt dem til latin

- brug de ord i gloselisten, der er mærket med *

1. Tullia er en stor pige.

4. Marcus elsker Terentia.

2. Terentia er ulykkelig.

5. Marcus kommer til landstedet.

3. Terentia elsker Marcus.

Vocabularium primum

adest, *(hun) er til stede*

*amat, *(han, hun) elsker*

ambulat, *(han) spadserer, går en tur*

ancilla, *slavinde*

audit, *(hun) hører*

Cicero - Ciceros tilnavn

dicit, *(han/hun) siger*

difficilis, *vanskelig*

dolet, *(hun) føler smerte, har ondt*

dominum, *herre*

domine – vokativ [5 og 6]

domum, *hus*

eorum, *deres*

*est, *(han, hun, den, det) er*

et, *og*

exclamat, *(han) råber*

exsultat, *(hun) jubler*

familia, *husstand*

fidelis, *trofast*

filia, filiam, *datter*

filius, *søn*

gemere, *(at) klage, stønne*

Graecus, *græsk*

habet, *(han, hun) har*

habitat, *(den) bor*

hortus, hortum, *have*

*in, *til, i, ind i* [10,3]

instat, *(den) er nær*

intrat, *(hun) træder ind*

iuvat, *(hun) hjælper*

*magnus, magna, magnam, *stor*

*Marcus, Marcum - Ciceros fornavn

mater, matrem, *moder*

matrona, *(gift) kvinde*

medicus, *læge*

*misera, *ulykkelig, stakkels*

natus, *født*

nihil, *intet*

non, *ikke*

nunc, *nu*

parere, *(at) føde*

partus, partum, *fødsel*

pater familias, *husherre*

praegnans, *gravid*

proba, *god, dygtig*

prudens, *klog*

*puella, *pige*

quia, *fordi*

quo, *hvor*

ridere, *(at) smile*

Romae, *i Rom*

Romanus, Romana, *romersk*

rure, *på landet*

sed, *men*

servus, servum, *slave*

*Terentia, Terentiam

navnet på Ciceros hustru.

terribile, *forfærdeligt*

tibi, *for dig*

Tiro, Tironem - *navnet på Ciceros slave*

tristis, *trist, ked af det*

*Tullia - *navnet på Ciceros datter*

Tullius - Ciceros slægtsnavn

Tusculanam, *Tusculansk, i Tusculum,*

uxor, uxorem, *hustru*

venire, *(at) komme*

*venit, *(han) kommer*

videt, *(han) ser*

*villam, *landsted,*

villam Tusculanam

vir, *mand*

Stk. 2

SÆTNINGSLED

Verballed og personendelser

Alle verballed har personendelser, som viser hvilken person, der er subjekt:
f.eks. Marcus habet – personendelsen **-t** viser at Marcus er 3.pers.sing

Kongruens

subjekt og verballed har altid samme person og tal

Implicit subjekt

subjektet kan ligge alene i verballedets endelse (sml.spansk)

habe-**o** ***jeg** har*

habe-**s** ***du** har*

habe-**t** ***han, hun, den det** har*

Præpositionsforbindelse – forholdsordsforbindelse

En præpositionsforbindelse består af **mindst to led**, præposition og styrelse

På latin kan præpositioner styre enten **akkusativ** [10] eller **ablativ** [22]

På latin står præpositionsforbindelser næsten altid som adverbialled

NB! Det er altid angivet i ordbøger mv., hvilken kasus en præposition styrer.

VERBER

Infinitiv - navnemåde (at-form) dannes med endelsen **-re** [70]

ama-re, *at elske* habe-re, *at have* vive-re, *at leve*

Om brugen af infinitiv [40 og 41]

OPGAVER

Analyser følgende sætninger og oversæt dem til latin

1. Jeg elsker Terentia.

4. Du elsker ikke (din) kone.

2. Du har en søn.

5. Han har ikke en datter.

3. Jeg sidder i haven.

Vocabularium secundum

ab (præp + ablativ), *fra, af*

*amo 1, (*jeg*) *elsker*

amat (amo 1), (*han*) *elsker*

cum (præp.+ abl.), *med, sammen med*

cur, *hvorfor*

denique, *dernæst*

dicis (dico 3), (*du*) *siger*

dicit (dico 3), (*han*) *siger*

difficile, *vanskeligt*

ego, *jeg*

erubescit (erubesco 3), (*han*) *rødmer*

es (sum), (*du*) *er* [74]

felix, *lykkelig*

fers (fero 3), (*du*) *bringer, bærer*

*filiam (filia f1), *datter*

*filium (filius m2), *søn*

fratrem (frater m3), *bror*

*habeo 2, (*jeg*) *har*

habes (habeo 2), (*du*) *har*

habet (habeo 2), (*han, hun*) *har*

habere (habeo 2), (*at*) *have*

heredem (heres m3), *arving*

hic, *her*

hodie, *idag*

*horto (hortus m2), *have*

*habeo 2, (*jeg*) *har*

habes (habeo 2), (*du*) *har*

habet (habeo 2), (*han, hun*) *har*

habere (habeo 2), (*at*) *have*

heredem (heres m3), *arving*

hic, *her*

hodie, *idag*

*horto (hortus m2), *have*

impatiens, impatientem, *utålmodig*

imperiosa adj., *tyrannisk*

inquit, (*han, hun*) *siger*

itaque, *derfor*

iurgas (iurgo 1), (*du*) *skændes*

iurgat (iurgo 1), (*han*) *skændes*

Marce – vokativ [5 og 6]

maritus m2, (*ægte*) *mand*

meum, *min*

mulier f3, *kvinde*

nam, *for, thi*

nolo, (*jeg*) *vil ikke*

nunc, *nu*

Pomponia f1, *Pomponia*

navnet på Quintus' hustru

quaerit (quaero 3), (*han, hun*) *spørger*

quaerit a Quinto, *hun spørger fra*

Quintus = hun spørger Quintus

quia, *fordi*

Quintus m2, *Quintus*

Quintus Tullius Cicero, Marcus' bror

Quinte - vokativ [5 og 6]

quoque, *også*

respondet (respondeo 2), (*han*) *svarer*

ridet (rideo 2), (*hun*) *ler, smiler*

sed, *men*

*sedet (sedeo), (*han, hun*) *sidder*

solus, *alene, kun*

sum, (*jeg*) *er, er til stede* [74]

tecum, *med dig*

tu, *du*

*uxorem, uxore (uxor f3), *hustru*

valet (valeo 2), (*hun*) *er stærk, har det*

godt

verum, *sandheden*

videre (video 2), (*at*) *se,*

visitat (visito 1), (*han*) *besøger*

vivere (vivo 3), (*at*) *leve*

vult (volo), (*han, hun*) *vil, ønsker* [76]

Stk. 3

ADJEKTIVER [64 og 83]

Kongruens

Et adjektiv har altid **samme køn, tal og kasus**, som det ord det lægger sig til f.eks.,

servus Graecus, *den græske slave* – mask. sing. nom

multos libros, *mange bøger* – mask. plur. akk.

servus utilis, *en nyttig slave* – mask. sing. nom.

filiae magnae, *de store piger* – fem. plur. nom.

uxorem bonam, *en god hustru* – fem. sing. akk.

Ordstilling

Adjektivet står som regel efter det substantiv det lægger sig til – modsat dansk, men det er ikke nogen fast regel.

OPGAVER

Oversæt følgende sætninger til latin

1. Romerne har mange slaver.
2. Slaverne studerer ikke.
3. Bøgerne er i biblioteket.
4. Platon læser bøger.

Arte impressoria nondum inventa libri manu perscribebantur, quo opere praecipue servi Graeci occupati erant.

In bibliothecis multorum poetarum atque rerum scriptorum opera deposita et nobis tradita sunt. Quae vitam cottidianam et res gestas diligenter describunt.

Vocabularium tertium

a/ab (præp.+ abl.), *af, fra*

absunt (absum), *(de) er væk,*
er fraværende

ad (præp.+ akk.), *til*

affer (affero 3), *bring!* (imperativ)

afferunt (affero 3), *(de) bringer*

amat (amo 1), *(han) elsker*

amittere (amitto 3), *(at) miste*

*bibliotheca f1, *bibliotek*

Catone (Cato m3) - *Marcus Porcius Cato*
romersk politiker og forfatter
234-149 f.Kr.

cotidie adv., *hver dag*

cum (præp.+ abl.), *med*

dicit (dico 3), *(han) siger*

Dionysius m2, *Dionysius* - græsk navn,
en af Ciceros slaver

Dionysi [5 og 6]

substantiver som ender på -ius har
endelsen -i i vokativ

diu adv., *længe*

dominus, dominum m2, *herre*

duo, duos, *to*

emptus adj., *købt*

eruditus adj. 1/2, *kyndig, dannet*

familia f 1, *husstand*

fidelis adj. 3, *trofast*

Graece adv., *(på) græsk*

Graecus, Graecos adj. 1/2, *græsk, græske*

*habet, habent (habeo 2), *(han, de) har,*
ejer

horas (hora f1), *timer*

illi, de *(omtalte)*

*in (præp.+ abl.), *i, på*

inquit, *(han) siger*

invenire (invenio 4), *(at) finde*

iuvant (iuvo 1), *(de) hjælper*

Latine adv., *(på) latin*

*legere (lego 3), *(at) læse*

*librum, libri, libros (liber m2), *bog,*
bøger

*multi, multas, multos (multus adj. 1/2),
mange multas horas [11]

natus adj. 1/2, *født*

nihil, *intet, ingenting*

omnes (omnis adj. 3), *alle*

Origines, *Oprindelseshistorien,*
værk af M. Porcius Cato om Roms
historie, skrevet ca. 168-149 f.Kr.

pecuniosus, pecuniosi adj. 1/2, *rig*
petit (peto 3), *(han) beder om*

Platone (Plato m3) - Platon
græsk filosof 427-347 f.Kr.

portat (porto 1), *(han) bærer, bringer*
postea adv., *derefter*

possum, *(jeg) kan* [75]

potest, *(han) kan* [75]

quaesitat (quaesito 1), *leder igen og igen*

qui, quos, *som*

quia, *fordi*

*Romani (Romanus adj. 1/2), *romere,*
romersk

scit (scio 4), *(han) kender "kan"*

scriptum, scriptos (scriptus), *skrevet*
sed, *men*

*servus, servi, servos m2, *slave, slaver*

*studet (studeo 2), *studerer, 'arbejder'*
studio (studium n2), *'arbejde',*
virksomhed

sua, suos, *sin, sit, deres* [57]

*sunt (sum), *(de) er* [74]

titulo (titulus m 2), *titel*

tractant (tracto 1), *(de) behandler*

utilis adj. 3, *nyttig*

vult (volo), *(han) vil, ønsker* [76]

Stk. 4

SÆTNINGSLED

Prædikat – omsagnsled. Prædikat betyder "det samme som", "mage til", "lighedstegn = "

Subjektsprædikat [4]

Cicero Romanus est, *Cicero er romer* - Cicero = Romanus

Objektsprædikat [9]

Te servum fidelem habeo, *jeg anser dig for en god slave* - te = servum fidelem

VERBER

Personendelser [54 og 70]

Aktiv	sg.	pl.
	-o/m <i>jeg*</i>	-mus <i>vi</i>
	-s <i>du</i>	-tis <i>I</i>
	-t <i>han, hun, den det</i>	-nt <i>de</i>

*Om 1.pers.sing. ender på **-o** eller **-m** [70]

OPGAVER

Oversæt følgende sætninger

1. Cicero siger om bøgerne:	4. Vi er ikke slaver.
2. "De er kostbare."	5. I er ikke slavinder.
3. Vi læser bøger.	

PERSONENDELSER

LATIN	SPANSK	FRANSK	TYSK	ENGELSK	DANSK
cant- o	cant- o	je chant- e	ich sing- e	I sing	jeg synge- r
canta- s	cant- as	tu chant- es	du sing- st	you sing	du synge- r
canta- t	cant- a	il chant- e	er sing- t	he sing- s	ha synge- r
canta- mus	cant- amos	nous chant-	wir sing- en	we sing	n synge- r
canta- tis	cant- ais	vous ons	ihr sing- t	you sing	vi synge- r
canta- nt	cant- an	ils chant- ez	sie sing- en	they sing	I synge- r
		chant- ent			de

Vocabularium quartum

*ancillae, ancillas (ancilla f1),
slavinder
auditis (audio 4), (*l*) *hører*
aut, *eller*
complures, *adskillige*
convocat (convoco 1), (*han*) *kalder*
sammen
cubiculis (cubiculum n2), *værelser*
*de (præp.+abl), *om*
debemus (debeo 2), (*vi*) *bør*
desunt (desum), (*de*) *mangler, er væk*
*dicit, dicunt (dico 3), (*han, de*) *siger*
dicere (dico 3), (*at*) *sige*
domine (dominus m2), *herre* [6]
domo (domus f4), *hus*
ergo, *altså*
esse (sum), (*at*) *være* [74]
*estis (sum), (*l*) *er* [74]
fideles (fidelis adj. 3), *trofast, tro*
fur m3, *tyv*
Graeci (Graecus m2), *grækere*
habitationis (habito 1), (*l*) *bor*
habeo 2, *anser for, har* [9]
hic adv., *her*
honestus adj., *ærlig*
in (præp.+akk), *til, ind i*
in (præp.+abl), *i*
infidi (infidus adj. 1/2), *upålidelig*
inquit, (*han*) *siger*
interdum, *af og til, undertiden*
interrogat (interrogo 1), (*han*) *spørger*
invenire (invenio 4), (*at*) *finde*
investigare (investigo 1), *lede efter*
iratus adj., 1/2, *vred*
iuvare (iuvo 1), (*at*) *hjælpe*
legere (lego 3), (*at*) *læse*
*legimus (lego 3), (*vi*) *læser*

*librum, libri, libros, libris (liber m2),
bog, bøger
me, *mig* [55]
mea, *min, mit* [57]
mihi, *til/for mig* [55]
nam, *for*
neque - neque, *hverken - eller*
nihil, *intet, ingenting*
nos, *vi, os* [55]
numquam, *aldrig*
omnes, omnibus (omnis adj. 3), *alle*
peritis (peritus adj. 1/2), *forsvunden*
possumus, possunt (possum), (*vi, de*)
kan [75]
postridie, *dagen efter, næste dag*
*pretiosi, pretiosos (pretiosus adj. 1/2),
kostbar, dyrebar
pulchra (pulcher adj. 1/2), *smukke*
putamus (puto 1), (*vi*) *anser for*
qui, *som*
respondent (respondeo 2), (*de*) *svarer*
saepe, *ofte, tit*
scribimus (scribo 3), (*vi*) *skriver*
scribere (scribo 3), (*at*) *skrive*
sed, *men*
*servus, servum, servi, servos m2,
slave, slaver
*sumus (sum), (*vi*) *er* [74]
*sunt (sum), (*de*) *er* [74]
te, *dig* [55]
valde, *meget*
venimus (venio 4), (*vi*) *kommer*
vetera (vetus adj. 1/2), *gamle*
videtis, vident (video 2), (*l, de*) *ser*
volumina (volumen n 3), *bøger, bind*
vos, *i, jer* [55]
vult (volo), (*han*) *vil* [76]

Stk. 5

VERBER

Imperfektum - ikke afsluttet datid [54 C, 70 og 72]

Dannes ved at sætte **-ba-** mellem stamme og personendelse

da-ba-t, *han gav* (generelt, alle fædre gjorde det)

cupie-ba-nt, *de ønskede* (gennem længere tid)

KASUS

Genitiv – ejefald [14]

På latin markeres genitiv udelukkende ved **kasusendelser** [bagsiden]

Ordstilling

På latin står genitiv som regel efter det ord der defineres – modsat dansk, f.eks.

filia Marci, Marcus' datter, servi Romanorum, romernes slaver

På dansk markeres genitiv med **-s** eller med en **præpositionsforbindelse** f.eks.,

Danmarks dronning / Dronning i Danmark / Dronning af Danmark

Hvordan markeres genitiv på engelsk, tysk, fransk og spansk?

OPGAVER

Bestem og oversæt følgende former,

scribebam

sciebas

efficiebat

habebatis

eras

dabamus

permanebant.

Gravskrift fra Aquincum (Budapest)

Her ligger jeg, en gift kvinde,
begravet.

Mit navn er Veturia,
gift med Fortunatus,
datter af Veturius.

Jeg ulykkelige blev 27 år
og var gift i 16 år.

Jeg tilhørte kun én mand
og døde efter 6 fødsler.
Ét barn overlevede.

Vocabularium quintum

aetatem (aetas f3), *alder*
ad (præp.+akk.), *til*
afferebat (affero 3), *bragte*
amici (amicus m2), *venner*
amoris (amor m3), *kærlighed*
annos (annus m2), *år*
annos undetriginta natus, *født i 29 år*,
dvs. 9 år gammel [11,2]
complures adj 3 pl., *adskillige, flere*
conubium n2, *ægteskab*
cupiebant (cupio 4), *ønskede*
curae (cura f1), *omsorg, bekymring*
dabat (do 1), *gav*
diu, *længe*
dotem (dos f3), *medgift*
efficere (efficio 3), *(at) bringe i stand*
erat, erant (sum), *var* [74]
familia f1, *husstand, familie*
felix adj. 3, *lykkelig*
fidelis, fidelem adj. 3, *trofast*
filias (filia f1), *døtre*
filios, filiorum (filius m2), *sønner, børn*
habebat 2 (habeo 2), *havde, anså for* [9]
hodie adv., *i dag*
in (præp.+akk.), *i, ind i*
inter (præp.+akk.), *mellem*
legere (lego 3), *(at) læse*
litteras, litterarum (litterae pl. f1), *brev*,
breve
magna, magnam (magnus adj. 1/2), *stor*
matrimonium n2, *ægteskab*,

egl. moderskab
in matrimonium dabat, *giftede bort*
natus adj. 1/2, *født*
nuptias (nuptiae f1 pl.), *bryllup*
officium n2, *pligt*
pars f3, *del* [14,3]
pater, patris (pater m3), *far*
pecuniosus adj. 1/2, *rig*
permanebat (permaneo 2), *varede*
plena (plenus adj. 1/2), *fuld*
det man er fuld af står i genitiv
possumus (possum) [75]
potestate (potestas f3), *magt*
praestabat (praesto 1), *ydede, udførte*
Romanus, Romana adj. 1/2, *romersk*
saepe, *ofte, tit*
scimus (scio 4), *(vi) ved*
scribebat (scribo 3), *skrev*
sed, men
semper, *altid*
Sextus - romersk fornavn, praenomen,
socer m3, *svigerfar*
sunt (sum) [74]
suos (suus), *deres* [57]
Terentius – romersk slægtsnavn
triginta, *30, tredive* [84]
tum, *dengang*
undetriginta, *29* [84]
uxorem, uxoris (uxor f3), *hustru*
vir m2, *mand*

Stk. 6

SÆTNINGSLED

Indirekte objekt - hensynsled [15 og 16]

Det indirekte objekt oversættes ofte med en præpositionsforbindelse (til/for)

VERBER

Konjunktiv – ønskemåde

Konjunktiv er en finit modus og har altid personendelser [70-73]

Konjunktivs funktion i hoved og ledsætninger [35-38]

OPGAVER

Oversæt følgende sætninger

1. Bare (gid) der er skygge.
2. Lad os spadsere i haven.
3. Jeg ved, hvordan haven er.

EKSEMPLER PÅ KONJUNKTIV I MODERNE SPROG

Engelsk (the subjunctive mood)

If I **were** a rich man, ..

Tysk (der Konjunktiv)

Wäre es doch bald Sommer! Gott **sei** dank! Ich **möchte** gern ein Kaffee.

Fransk (le subjonctif)

Je ne pense pas qu'il **ait** raison. Je suis heureux que vous **partiez**.

Spansk (subjuntivo)

Quiero que **haga** sol mañana. No creo que esto **sea** posible

Vocabularium sextum

*ambulemus (ambulo 1), *spadserer*

artem (ars f3), *kunst*

atrium n2, *atrium*, det største rum

i det romerske hus

audire (audio 4), *(at) høre*

commune (communis) adj., *fælles*

det man er fælles om står i dativ

cubicula (cubiculum n2), *værelse*

cum (præp.+abl.), *med*

cupio, cupis 4, *ønsker*

dicit, dicam - af dico 3

dictum, *sagt*

*domus, domo, domibus f4, *hus*

dulcis adj. 3, *behagelig*

eamus (eo 4), *lad os gå* [79]

enim, *nemlig*

erat (sum) [74]

et - et, *både* – og (linje 8)

fabula, fabulam f1, *historie, fortælling*

*horto (hortus m2), *have*

impluvium n2, *regnbassin*

ita, *således*

meo, mea (meus), *mit* [57]

mihi, *(til/for) mig* [55]

Narcissus m2, *Narcissus*

person, kendt fra Ovids digt

'Metamorphoses', *Forvandlinger*

narrem, narres (narro 1), *fortæller* [35*]

nescio 4, *ved ikke*

nobis (dat.), *for os* [55]

omnibus (omnis adj.3), *alle*

ornata (ornatus adj. 1/2), *udsmykket*

paene adv., *næsten*

pariete (paries f3), *væg*

peristylum, peristylia n2, *søjlegård*

picta (pictus adj.1/2), *malet*

piscinae (piscina) f1, *svømmebassin*

Piso – Tullias første mand

Polyphemus (Πολύφημος)

navnet på den enøjede kyklop, som

Odysseus blindede.

porticus f4, *søjlegang*

quid (+konj.), *hvad* [38,1]

*quomodo (+konj.), *hvordan* [38,1]

*scire (scio 4), *(at) vide*

sedent (sedeo 2), *sidder*

simile (similis) adj.+dat., *lignende,*

mage til

*sit, sint (sum), *er* [74]

spectemus (specto 1), *betragter, ser på*

splendida, splendidam

(splendidus adj. 1/2), *flot*

statuis (statua f1), *statue*

tam adv., *så* (forstærker adjektiver)

triclinium, triclinio n 2, *spisesal*

tua, tui (tuus), *din, dit* [57]

Ulixes – det latinske navn for Odysseus

(Ὀδυσσεύς), hovedpersonen i

Homers digt, Odysseen

*umbra f1, *skygge*

*ut (+konj.), *at, så at, for at* [38,2]

utilis adj. 3, *nyttig*

*utinam (+konj.), *gid, bare* [36,1]

videamus (video 2), *lad os se* [36,3]

Stk. 7

VERBER

Imperfektum konjunktiv

Dannes ved at sætte - **re** – mellem stamme og personendelse [54, 70 og 72]

Imperf. konj. dannes altid som præsens infinitiv, også i de uregelmæssige verber,

amare, *at elske* → amare-m, *jeg kunne elske* [70]

esse, *at være* → esse-m, *jeg ville være* [74]

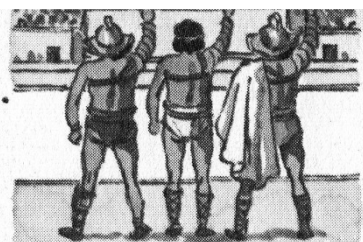
Irrealis

Imperfektum konjunktiv i både hovedsætning og konditional ledsætning indledt med 'si' udtrykker irrealis/uvirkelighed [36,6]

OPGAVER

Oversæt følgende sætninger,

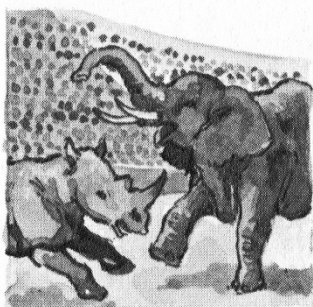
1. Aedilerne sørgede for, at romerne (Romani) kunne se offentlige lege.
2. Hvis jeg betragtede drabet på gladiatorerne, ville jeg anerkende umenneskelighed.

Ante pugnam gladiatores
imperatorem his verbis
salutabant: „Ave Caesar,
morituri te salutant!“

Diversis modis armisque dimicabatur. Vides a dextra parte
gladiatores duos, quorum alter Samnitum, alter Thracorum
more vestitus est (hostes Romanorum). Gladiator rete fus-
cinaque utens **retiarius** appellabatur.

Erant etiam bestiarum inter
se certamina.

Bestiae fame confectae
ludaeos vel Christianos vel
sceleratos obtruncabant.

Pugnis finitis cadavera aufe-
rebantur et cruor harena
obtegebatur.

Vocabularium septimum

*aedilis m3, *ædil*

aedilitas (aedilitat-) f3, *ædil-embedet*

animal n3, *dyr*

applaudo 3, *bifalder, klapper ad*

arena f1, *arena* (egl. *sand*)

*caedes f3, *drab*

collega m1, *kollega*

confluo 3, *stimler sammen*

*curo 1, *sørger for*

designo 1, *vælger (til et embede)* [9]

dixit, *sagde*

do (da-) 1, *giver*

duco 3, *fører*

erat [74]

et (linje 2), *også*

exspecto 1, *forventer*

fero 3, *bærer*

*gladiator m3, *sværdkæmper*

homo (homin-) m3, *menneske*

inhumane adv., *umenneskeligt*

*inhumanitas (inhumanitat-) f3,

umenne skelighed

ipse [62b]

*ludus m2, *leg, pl. offentlige lege*

molesto adv., *tungt, besværligt*

molesto fero, tager tungt, er ked af

mors (mort-) f3, *død*

naumachia f1, *søslag*

necesse est, *det er nødvendigt*

numquam adv., *aldrig*

obtineo 2, *beklæder, udfører*

occido 3, *dræber*

possem [75]

praetor m3, *prætor*

*probo 1, *anerkender, godtager*

publicus /a/um adj., *offentlig*

-que, *og*

-que står altid bagefter det andet led

i sideordningen

quid [61 og 36,4]

quod (linje 8), *at*

quod (linje 10), *det, som* [60]

sentio 4, *mener*

*si, *hvis*

spectaculum n2, *forestilling, skuespil*

*specto 1, *betragter, ser på*

tracto 1, *behandler*

triginta, *tredive, 30* [84]

turba f1, *skare, flok*

undique adv., *alle vegne fra*

*ut (+konj.), *for at / så at* [38]

venatio (venation-) f3, *jagt, dyrekamp*

Stk. 8

VERBER

Perfektum - afsluttet datid

Personendelser

Perfektum indikativ aktiv har specielle personendelser [54³ og 71]

Hovedtider

Perfektum ind. akt. er 2. hovedtid [26 og 28]

Betydning

Perfektum kan oversættes både med datid og førnutid

audivi, jeg hørte/jeg har hørt

amavistis, I elskede/I har elsket

Imperativ – bydemåde [54 F, 39 og 32]

Afsluttethed og uafsluttethed [30]

KASUS OG SÆTNINGSLED

Lokativ / lokativisk ablativ [20]

Angiver sted og tidspunkt – svar på spørgsmålene 'hvor?', 'hvornår?'

die (dies m 5), *om dagen*

nocte (nox f 3), *om natten*

Lokativ fungerer som adverbialled i sætningen

OPGAVER

Bestem og oversæt følgende former,

designaverunt

audivisti

denudavi

reliquimus

fecit

fui

statuistis

Vocabularium octavum

abeo-abivi 4, *går væk*

ab-i er imperativ

audio-audivi 4, *hører*

caedes f 3, *mord, drab*

capio-cepi 3, *fanger*

Catilina m1, Lucius Sergius *Catilina*,
ca. 108-62 f.Kr.

Catilinarius/a/um adj., *catilinarisk*

cepi – se capio

cogito-cogitavi 1, *tænker på, udtænker*

coniuratio (coniuration-) f 3,
sammensværgelse

consilium n 2, *plan*

convoco-convocavi 1, *kalder sammen*

deinde adv., *derefter*

denudo-denudavi 1, *afslører*

describo-descripsi 2, *fordeler*

designo-designavi 1, *udpeger, vælger*

dico-dixi 3, *siger*

dies m 5, *dag*

duo, *to, 2*

educo-eduxi 3, *fører ud*

educ er uregelmæssig imperativ

evert-everti 3, *tilintetgør, omstyrter*

facio-feci 3, *gør, laver*

feci – se facio

fuisti, fuit, fuerunt [74]

illa (abl.), *denne* [62b]

incendium n 2, *ildebrand, ildspåsættelse*

inter alia, *blandt andet*

interficio-interfeci 3, *dræber*

interitus m 4, *undergang*

ipse, ipsa, *selv, (selv)samme* [62b]

libero-liberavi 1, *befrir*

nihil est, quod, *der er ingen grund til at*

ledsætningen har obligatorisk konjunktiv

non modo...sed etiam, *ikke blot..., men også*

noster [57]

nox (noct-) f 3, *nat*

omnis/e adj., *hel, alle, alt*

adjektiver i n.pl, som står alene bruges

ofte om det generelle

omnia, *alle ting = alt*

pars (part-) f 3, *del*

particeps (particip-) m 3, *deltager*

pateo-patui 2, *er åben*

posterus/a/um adj., *følgende*

proximus adj. 1/2, *sidste, nærmeste*

purgo-purgavi 1, *renser*

quid/quos [61]

quinque, *fem*

relinquo-reliqui 3, *forlader*

res f 5, *ting, sag*

res publica, *staten*

senatus m 4, *senatet*

sentio-sentivi 4, *mærker*

socius m 2, *fælle, allieret*

solus/a/um, *alene, kun*

statuo-statui 3, *beslutter*

summus/a/um adj. 1/2, *højest*

superior adj. 3, *foregående*

supplicium n 2, *straf*

summum supplicium, *dødsstraf*

trado-tradidi 3, *overgiver*

ubi, *hvor*

verbum n 2, *ord*

vivo-vixi 3, *lever*

voluisti [76]

Stk. 9

VERBER

Præsens participium - lang tillægsform [54 J og 43]

Dannes ved at sætte **-nt- (-ns)** mellem præsensstammen og kasusendelser

Participierne fungerer som adjektiver, dvs. at de bøjes i køn, tal og kasus [83]

KASUS OG SÆTNINGSLED

Instrumentalis / instrumental ablativ [19]

Angiver middel og måde – svar på spørgsmålene 'med hvad?', 'hvordan?'

lacrimis litteras debeat: *han ødelagde brevet med tårer*

litteris monet: *han påmindrer i brevene*

iniuria: *med urette*

Instrumentalis fungerer som adverbialled i sætningen

OPGAVER

Oversæt følgende sætninger:

1. Grædende læser du brevet.
2. Cicero elsker (sin) skæbne.
3. Epikur er ikke vis.

Vocabularium nonum

afficio-affeci 3, *påvirker*

det man påvirker andre med står i abl.

molestia afficio, *påvirker med bekymring*

= *giver bekymring*

animus m2, *sind*

ἀταραξία (ataraksia), *i upåvirkethed,*

med ro (instrumental dativ)

Cleanthes (Κλεάντης), *Kleantes*

en af de første stoiske filosoffer

cur, *hvorfor* [38]

deleo-delevi 2, *ødelægger*

delibero-deliberavi 1, *overvejer*

difficilis/e adj. 3, *vanskelig, svær*

disertus/a/um adj. 1/2, *velskrevet,*

velformuleret

doceo-docui 2, *(be)lærer*

duco-duxi 3, *fører*

Epicureus m2, *epikuræer*

tilhænger af Epikurs filosofi

*Epicurus m2 (Ἐπικούροϛ), *Epikur*

græsk filosof. ca. 300 f.Kr.

exopto-exoptavi 1, *ønsker (stærkt)*

exsilium n 2, *exil*

exsulto-exsultavi 1, *jubler*

*fatum n2, *skæbne*

fata er plur. men skal oversættes

med sing.

ferre [80]

habeo [9]

hoc [62a]

inimicus m2, *fjende*

iniuria f1, *uret* [19]

lacrima f1, *tåre*

*lacrimo 1, *græder*

*legens - af lego

licet, *det er muligt*

verbet findes kun i 3.p.sing.

*litterae f 1pl., *brev*

mens (ment-) f3, *fornuft, tanke* [19]

miser/a/um adj. 1/2, *ulykkelig*

miseria f 1, *sorg, elendighed*

miserunt – se mitto

modus m2, *måde* [19]

quo modo, *på hvilken måde = hvordan*

molestia f 1, *bekymring, besvær* [19]

moneo-monui 2, *påminder, belærer om*

nolens (nolent-), *uvillig*

præs.partc af nolo [75]

paene adv., *næsten*

philosophus (φιλόσοφος) m2, *filosof*

praeceptum n2, *forskrift, regel*

prope adv., *næsten*

quo [61]

quotienscumque adv., *hver gang*

sanus/a/um adj. 1/2, *sund, klog*

sapiens (sapient-), *vis, klog*

sic adv., *således*

Stoici, *stoikerne*

filosofisk skole, som blev grundlagt af

Zenon ca. 300 f.Kr.

tabellarius m2, *brevbud*

tam, *så*

*te, *dig*

traho-traxi 3, *trækker*

tranquillitas (tranquillitat-) f3, *ro* [19]

ut (linje 10), *som, sådan som*

vere adv., *i sandhed*

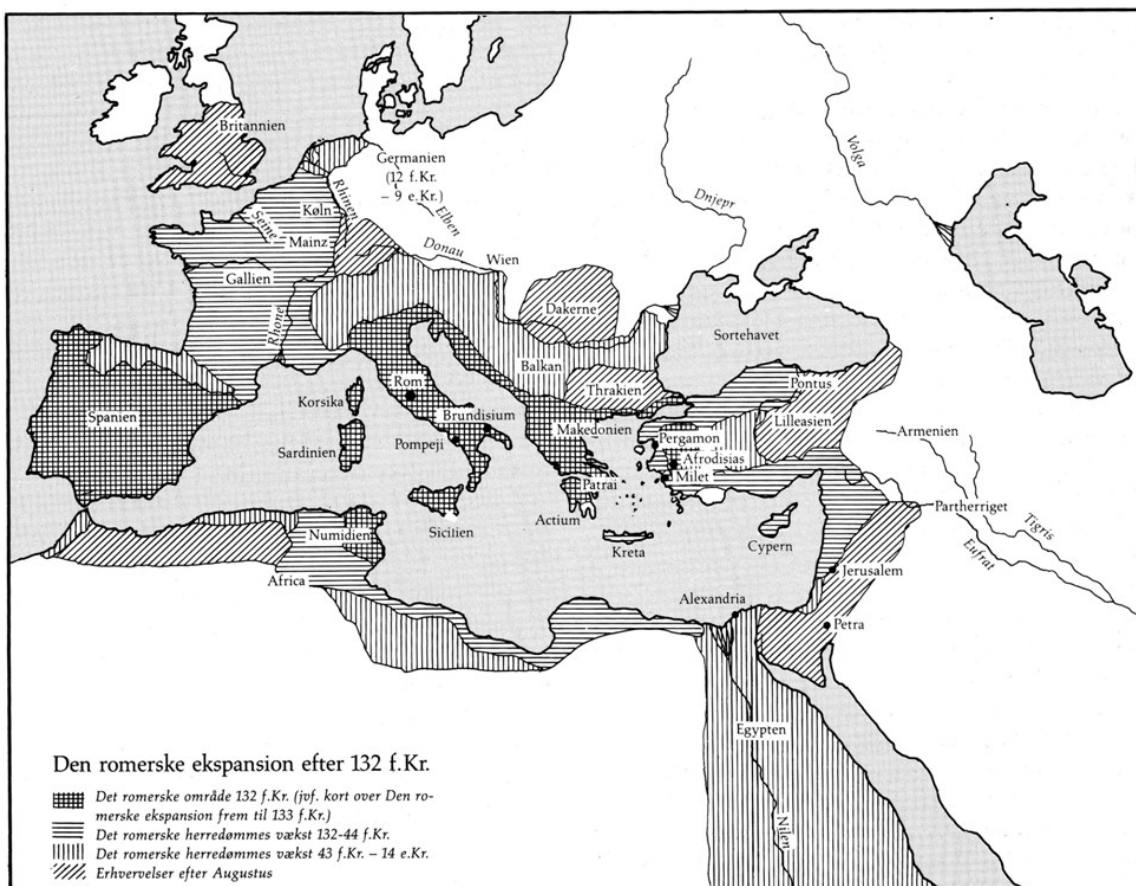
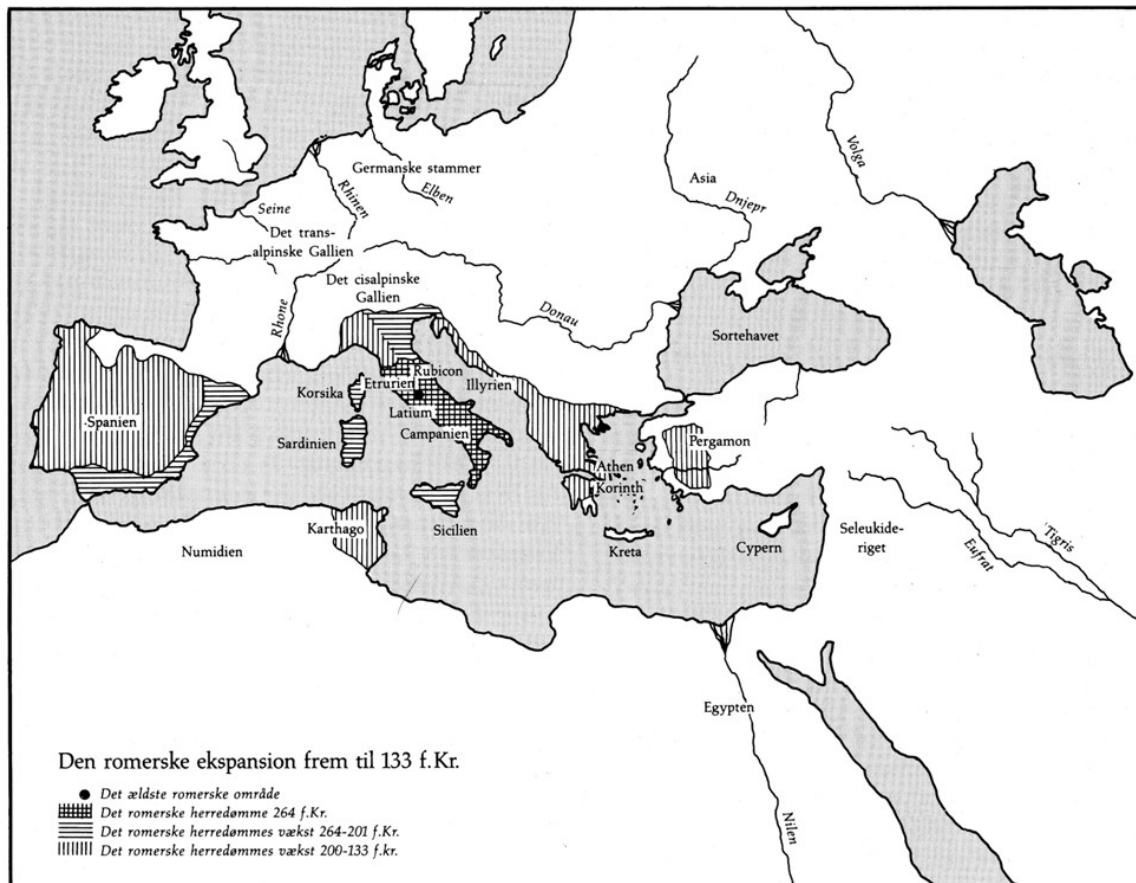
versus m4, *vers* [19]

videns - af video

volens (volent-), *villig*

præs.partc. af volo [76]

Stk. 10

Vocabularium decimum

Cilicia f1, *Kilikien*

område i det nuværende Tyrkiet

Crassus m2, *Marcus Licinius Crassus*

112-53 f.Kr.

cum (+konj.), *da*

decerno-dercrevi 3, *træffer beslutninger*

desiderium n2, *længsel*

dignus/a/um adj., *værdig til*

det man er værdig til står i ablativ

eheu, *ak!*

efterfølges af akkusativ

epistula f1, *brev*

essem, esse [74]

exercitus m4, *hær*

ferox (feroc-) adj. 3, *vild*

Forum (Romanum), Forum Romanum

torvet i Rom, hvor de politiske

beslutninger blev truffet

haec, hanc, hos [62]

mons (mont-) m3, *bjerg*

nobis [55]

Cicero bruger flertal om sig selv

nuper adv., *for nylig*

Parthi pl m2, *parterne,*

folkeslag i det indre Asien

puto-putavi 1, *mener*

quae [58]

salus (salut-) f 3, *hilsen*

romerske breve begynder med

afsenderen i nominativ og modtageren i

dativ + salutem dicit

solacium n2, *trøst*

soleo 2, *plejer*

statim adv., *straks*

supero-superavi 1, *overvinder*

teneo-tenui 2, *holder, griber*

terra f 1, *land*

triumphus m2, *triumf, triumftog*

vale, *hav det godt, farvel* [39]

velim [76]

victoria f1, *sejr*

vinco-vici 3, *besejrer*

VERBER

Plusquamperfektum aktiv- førdatid

Dannes ved at sætte **-era-** / **-isse-** mellem perf. stammen og personendelsen [71]

amav-era-t, *han havde elsket*

amav-isse-t, *han burde have elsket*

PRONOMINER

Demonstrative pronominer - påpegende stedord [62a og b]

Grundbetydning - alle demonstrative pronominer har samme grundbetydning,

han, hun, den, det, denne, dette, de

Den specielle betydning kan ikke altid gengives i en dansk oversættelse.

Stk. 11

VERBER

Passiv - lideform

Præsenssystemet i passiv dannes ved at udskifte de aktive personendelser med de passive personendelser [54 og 72]

Perfektumsystemet i passiv dannes med former, som er sammensatte perf.ptc.pass. + en form af 'sum' [54 og 73]

Betydning af aktiv og passiv

I **aktiv** handler subjektet aktivt overfor objektet,

katten spiser musen - det grammatiske subjekt er aktivt

I **passiv** bliver objektet subjekt i sætningen,

musen spises af katten – det grammatiske subjekt er passivt

På dansk angives passiv ved **-s** f.eks. spises, læses

eller **bliver + kort tillægsform** f.eks. bliver spist, bliver læst

Perfektum participium passiv / ppp – kort tillægsform [83]

Dannes ved mærket **-t-** eller **-s-** mellem stamme og kasusendelser [26]

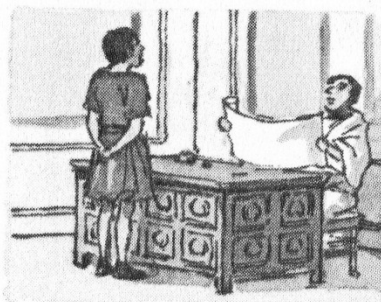
Hovedtider

Perfektum participium stammen er 3. hovedtid [54]

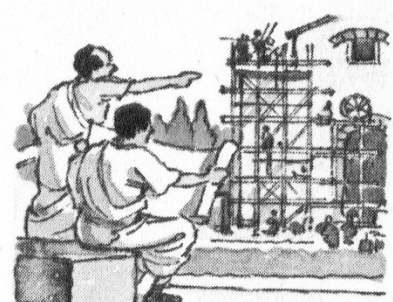
De cursu honorum

Adulescenti Romano, ut ad munera publica gerenda idoneus fieret, stipendia aliquamdiu facienda erant.

Deinde quaestoris munere fungebatur: rem publicam de rebus nummariis consulebat.

Aedilis factus nundinas, aedificationes, ludos custodiebat.

Vocabularium undecimum

abs = ab

aedifico-aedificavi-aedificatum 1, *bygger*

aestimo-aestimavi-aestimatum 1,

anerkender

atrium n2, *atrium*

se stykke 5

basilica f1, *basilika*

en basilika er en stor treskibet bygning

som blev brugt til offentlige formål,

bl.a. retsmøder

beneficium n2, *velgerning*

cena f1, *middag*

civis m3, *borger*

cliens m3, *klient*

cogo-coegi-coactum 3, *tvinger*

condono-condonavi-condonatum 1, *tilgiver*

cui [58]

curia f1, *kurien*

kurien blev brugt til senatsmøder

dari (do 1) [54 I]

defendo-defendi-defensum 3, *forsvarer*

dictator m 3, *enehersker*

donum n 2, *gave*

dono-donavi-donatum 1, *giver, skænker*

eo [62a]

familiaris m3, *(en) bekendt*

hoc [62a]

istam [62b]

ius (iur-) n3, *ret, rettighed*

libero-liberavi-liberatum 1, *befrier*

libertas (libertat-) f3, *frihed*

magnificus/a/um adj. 1/2, *storslået*

malle [78]

mane adv., *om morgenen*

mi Attice [5 og 6]

muto-mutavi-mutatum 1, *forandrer*

novus/a/um adj. 1/2, *ny*

offendo-offendi-offensum 3, *fornærmer*

peto-petivi-petitum 3, *beder*

potius adv., *snarere*

potuisti [75]

privo-privavi-privatum 1 (+abl.), *berøver*

saepe adv., *ofte*

saluto-salutavi-salutatum 1, *hilser*

sine) præp.+abl.), *uden*

tum adv., *så*

ubique adv., *overalt*

voco-vocavi-vocatum 1, *kalder, indbyder*

Praetor iurisdictionem ac
leges servandas curabat.

Summum magistratum con-
sules obtinebant. Duo con-
sules quotannis a comitiis
creabantur et senatui prae-
erant.

Stk.12 vocabularium decimum secundum

adsum, *er til stede*

ad + sum [74]

Aristocritus – navnet på en af Ciceros slaver

brevi adv., *hurtigt*

conor-conatus sum 1 dep., *forsøger*

consolor-consolatus sum 1 dep., *trøster*

cuius [58]

desidero-desideravi-desideratum 1, *savner*

divortium n2, *skilsmisse*

divortium fecit, *blev skilt*

do (da-)-dedi-datum 1, *giver*

dolor m3, *smerte*

dormio-dormivi-dormitum 4, *sover*

emo-emi-emptum 3, *køber*

esse [74]

exclamo-exclamavi-exclamatum 1,

udbryder

fecit – af facio

frustra adv., *forgæves*

fugitivus/a/um adj. 1/2, *flygtet*

gaudium n2, *glæde*

illucesco-illuxi - 3, *bliver lyst*

Illyria, *Illyrien*

provins på Adriaterhavets østkyst

ingredior-ingressus sum 3 dep., *går ind*

libertus/a/um adj.1/2, *frigiven*

Marcus Bolanus – navnet på en af

Ciceros venner

maeror m3, *sorg*

manumitto-misi-misum 3, *frigiver*

mortuus/a/um adj. 1/2, *død*

mox adv., *snart*

Narona - i dag Melkovic, ligger i den

sydlige del af Kroatien.

Naronae, *i Narona*

nemo (nemin-), *ingen*

nuper adv., *for nylig*

obliscor-oblitus sum 3 dep., *glemmer*

det man glemmer står i genitiv

paene adv., *næsten*

potest – af possum

praeter (præp.+akk.), *undtagen*

praetereo-ii-utum 4, *går forbi, går over*

uregelmæssig futurum med –b-

pretiosus/a/um adj. 1/2, *kostbar*

puto-putavi-putatum 1, *mener*

reptus/a/um 1/2, *fundet igen*

reversus, *vendt tilbage*

spes f5, *håb*

subito adv., *pludseligt*

suspicio-suspiciatus sum 1 dep., *har*

mistanke om

tantum, *så stor*

tristis/e adj.3, *trist, ked af det*

vendo-vendidi-venditum 3, *sælger*

verum n2, *sandheden*

visus est - af video

VERBER

Futurum - fremtid **-b- / -e-** [70]

På dansk angives fremtid med nutid eller vil/skal

cras veni-e-t, *han kommer i morgen / han vil komme i morgen*

Deponente verber - verber med **passiv form**, men **aktiv betydning** [31]

AKKUSATIV MED INFINITIV [12]

Stk. 13 – vocabularium decimum tertium

Antonius = *Marcus Antonius*, 82-30 f.Kr.

appello-appellavi-appellatum 1, *kalder*

Augustus, *den ophøjede*

Caesar Octavianus, 63 f.Kr.-14 e.Kr.

Gaius Julius Caesar Octavianus,

Caesars adoptivsøn, som senere fik

tilnavnet 'Augustus'

capio-cepi-captum 3, *tager, griber*

caput n3, *hoved*

cervix (cervic-) f3, *nakke*

clarus/a/um adj., *berømt* [65]

crudelis/e adj., *grusom*

decerno-decretum-decretum 3, *beslutter*

fero-tuli-latum 3, *bærer, 'offentliggør'*

fortis/e adj. 3, *stærk* [65]

frustra adv., *forgæves*

fuga f 1, *flugt*

fugio-fugi-fugitum 3, *flygter*

heres (hered-) m3, *arving*

inde adv., *derfra*

infestus/a/um adj., *fjendtlig* [65 og 66,4]

interficio-interfeci-interfectum 3, *dræber*

ipse [62]

laetus/a/um adj., *glad* [65 og 66,4]

libere adv., *frit*

maiores pl. m3, *forfædre*

maior er komparativ

af magnus, *stor*

manus f4, *hånd*

membrum n2, *legemsdel*

miserrimum [64 g 66,4]

adjektiver som ender på -er (fx miser)

danner superlativ med -errimus

miles (milit-) m3, *soldat*

morior dep. 4, *dør*

mos (mor-) m3, *skik og brug*

mores maiorum, *"de gode, gamle dage"*

egl. *forfædrenes skik og brug*

navigo-navigavi-navigatum 1, *sejler*

nomen (nomin-) n3, *navn*

oppugno-oppugnavi-oppugnatum 1,

bekæmper

orator m3, *taler*

patria f1, *fædreland*

praebeo 2, *rækker frem* [54 J]

primo adv., *først*

proscriptio (proscription-) f3, *proskription*,

offentliggørelse af en liste med navne på

personer, som erklæres fredløse, og hvis

ejendom konfiskeres af staten.

proscriptiones fero, *offentliggør proscip-*
tionslister

pugno-pugnavi-pugnatum 1, *kæmper*

quattuordecim, 14, *fjorten*

redeo-ii-itum 4, *vender tilbage*

refero-rettuli-relatum-referre 3, *bringer*
tilbage

restituo-restitui-restitutum 3, *genopretter*

rettulit – se refero

revertor 3 dep., *vender tilbage*

Rostra n2, *rostra* - talerstolen på Forum

Romanum, se stk. 11

superior, *"som ligger højere oppe"*

taedium n2, *lede*

tulerunt – se fero

ADJEKTIVER OG ADVERBIER

Komparation - gradbøjning af adjektiver og adverbier [65 og 68]

Gloseliste - skal benyttes fra stk. 6.

SUBSTANTIVER [82 og bagsiden]

Køn: angivelse af **køn** fortæller at ordet er et substantiv

m = maskulinum **f** = femininum **n** = neutrum

stamme / bøjning / deklination

Tallene 1, 2, 3, 4, 5 angiver substantivets stamme

ADJEKTIVER [83 og bagsiden]

stamme / bøjning / deklination

-us/a/um a- og o-stammer, 1. og 2. bøjning

-is/e konsonantstammer, 3. bøjning

VERBER – angives i hovedtider

1. hovedtid præsensstammen [54 1.spalte og 70]

2. hovedtid perfektum stammen [54 2.spalte og 71]

3. hovedtid perfektum participium stammen [54 3.spalte og 73]

stamme / bøjning / konjugation

Tallene 1, 2, 3, 4 angiver verbets stamme [24 og 70-73]

a/ab/abs (præp.+ abl), *fra, af*

ad (præp.+ akk.), *til, hos*

ago-egi-actum 3, *gør, laver, handler*

ambulo-ambulavi-ambulatam 1, *spadserer*

amicus m 2, *ven*

amo-amavi-amatum 1, *elsker*

annus m 2, *år*

audio-audivi-auditum 4, *hører*

aut, *eller*

autem, *men*

caedes f 3, *drab, mord*

civis m 3, *borger*

cubiculum n 2, *værelse*

cum (præp.+ abl.), *med*

cum (+konj.), *da*

cum (+ind.), *når*

de (præp.+ abl.), *om, over, fra*

debeo 2, *bør*

dico-dixi-dictum 3, *siger*

dominus m 2, *herre*

domus f 4(2), *hus*

duo, *to*

ego-me-mihi-me, *jeg, mig* [55]

erat, erant [74]

esse [74]

et, *og*

et - et, *både - og*

eum [62a]

ex (præp.+ abl.), *fra, af*

facio-feci-factum 3, *gør, laver*

familia f 1, *husstand*

fero-tuli-latum 3, *bringer, bærer*

filius m 2, *søn*

filia f 1, *datter*

habeo-habui-habitu 2, *har*

hic adv., *her*

hic-haec-hoc [62a]

homo (homin-) m 3, *mand*

ille-illa-illud [62b]
 in (præp.+ akk.), *til, ind i*
 in (præp.+ abl.), *i, på*
 inquit, *siger*
 ipse, ipsa, ipsum [62]
 ita adv., *således*
 lego-legi-lectum 3, *læser*
 liber m 2, *bog*
 litterae f 1 pl., *brev*
 magnus/a/um adj., *stor*
 mare n 3, *hav*
 maritus m 2, (*ægte*)*mand*
 me [55]
 meus-mea-meum, *min, mit, mine* [57]
 mihi [55]
 miser/a/um adj., *ulykkelig*
 mitto-misi-misum 3, *sender*
 mors (mort-) f 3, *død(en)*
 multus/a/um adj., *megen, mange*
 nam, *for, thi*
 narro 1, *fortæller*
 natus/a/um adj., *født*
 necesse est, *det er nødvendigt*
 nemo (nemin-), *ingen*
 neque, *og - ikke*
 nihil, *intet*
 nolo, *vil ikke* [77]
 nomen (nomin-) n 3, *navn*
 non, *ikke*
 nos-nobis [55]
 novus/a/um adj., *ny*
 nox (noct-) f 3, *nat*
 nunc adv., *nu*
 numquam adv., *aldrig*
 omnis/e adj., *hel, alle, alt*
 oratio (oration-) f 3, *tale*
 paene adv., *næsten*
 pater m 3, *far*
 populus m 2, *folk*
 possum-potui -posse, *kan* [73]

postea adv., *senere*
 -que, *og*
 qui, quae, quod, *som, der* [58]
 quia, *fordi*
 quo adv, *hvor*
 res f 5, *emne, sag*
 res publica, *staten, "republikken"*
 respondeo-respon-di-responsum 2, *svarer*
 Romae, *i Rom*
 Romam, *til Rom*
 Romanus/a/um adj., *romersk*
 rursus adv., *atter*
 scio-scivi-scitum 4, *ved*
 scribo-scripsi-scriptum 3, *skriver*
 saepe adv., *ofte*
 se-sibi-se, *sig* [56]
 sed, *men*
 semper adv., *altid*
 senatus m 4, *senatet*
 servus m 2, *slave*
 si, *hvis*
 sibi [56]
 sine (præp.+ abl.), *uden*
 suus-sua-suum, *sin, sit, sine* [57]
 tabellarius m 2, *brevbud*
 tu-te-tibi-te, *du, dig* [55]
 tuus-tua-tuum, *din, dit, dine* [57]
 ubi, *hvor*
 unus/a/um, *én*
 urbs (urb-) f 3, *byen (Rom)*
 ut (+konj.), (*for*) *at / (så) at*
 utinam (+konj.), *gid*
 uxor f 3, *hustru*
 venio-veni-ventum 4, *kommer*
 video-vidi-visum 2, *ser*
 villa f 1, *landsted*
 vita f 1, *liv*
 vivo-vixi-victum 3, *lever*
 vir m 2, *mand*
 volo-volui-velle, *vil* [76]

